

O'ZBEKISTONDA MEHMONXONA BIZNESI SUBYEKTLARI INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISHNING INSTITUSIONAL VA MOLIYAVIY MEXANIZMLARI

Bau Long

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti. Mustaqil tadqiqodchi.

Email: baulong2112@gmail.com

Annotatsiya

Mazkur maqolada O'zbekistonda mehmonxona biznesi subyektlarining investitsion jozibadorligini oshirishning institusional va moliyaviy mexanizmlari tadqiq etilgan. Tadqiqot davomida turizm industriyasining milliy iqtisodiyotdagi o'рни, mehmonxona infratuzilmasining rivojlanish tendensiyalari hamda xorijiy investitsiyalarni jalb qilish omillari tahlil qilingan. Shuningdek, davlat tomonidan turizm va mehmonxona biznesini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan normativ-huquqiy islohotlar, subsidiyalar, soliq imtiyozlari va investitsion rag'batlantirish mexanizmlarining amaliy samaradorligi baholangan. Tadqiqot natijalari mehmonxona biznesining investitsion jozibadorligini oshirishda infratuzilma rivoji, moliyaviy qo'llab-quvvatlash, xalqaro standartlarni joriy etish va turizm klasterlarini shakllantirish muhim omil ekanligini ko'rsatdi. Maqolada mehmonxona biznesining investitsion salohiyatini oshirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: mehmonxona biznesi, investitsion jozibadorlik, turizm industriyasi, xorijiy investitsiyalar, turizm infratuzilmasi, investitsion muhit, turizm klasteri, moliyaviy mexanizmlar, davlat qo'llab-quvvatlashi, turizm xizmatlari eksporti.

Abstract

This article examines the institutional and financial mechanisms for increasing the investment attractiveness of hotel business entities in Uzbekistan. The study analyzes the role of the tourism industry in the national economy, trends in the development of hotel infrastructure, and factors influencing the attraction of foreign investment. In addition, the practical effectiveness of legal reforms, government subsidies, tax incentives, and investment support mechanisms in tourism and hotel business development is assessed. The results of the study demonstrate that infrastructure development, financial support, implementation of international standards, and the formation of tourism clusters are key factors in increasing the investment attractiveness of the hotel business. The article also develops practical recommendations aimed at strengthening the investment potential of the hotel industry.

Keywords: hotel business, investment attractiveness, tourism industry, foreign investment, tourism infrastructure, investment climate, tourism cluster, financial mechanisms, government support, tourism services export.

Аннотация

В данной статье исследованы институциональные и финансовые механизмы повышения инвестиционной привлекательности субъектов гостиничного бизнеса Узбекистана. В ходе исследования проанализированы роль туристической индустрии в национальной экономике, тенденции развития гостиничной инфраструктуры и факторы привлечения иностранных

инвестиций. Также дана оценка практической эффективности нормативно-правовых реформ, государственных субсидий, налоговых льгот и механизмов инвестиционного стимулирования в сфере туризма и гостиничного бизнеса. Результаты исследования показали, что важнейшими факторами повышения инвестиционной привлекательности гостиничного бизнеса являются развитие инфраструктуры, финансовая поддержка, внедрение международных стандартов и формирование туристических кластеров. В статье разработаны практические рекомендации по повышению инвестиционного потенциала гостиничного бизнеса.

Ключевые слова: гостиничный бизнес, инвестиционная привлекательность, туристическая индустрия, иностранные инвестиции, туристическая инфраструктура, инвестиционный климат, туристический кластер, финансовые механизмы, государственная поддержка, экспорт туристических услуг.

Kirish

So‘nggi yillarda turizm industriyasi jahon iqtisodiyotining eng tez rivojlanayotgan tarmoqlaridan biriga aylandi. Jahon turizm tashkiloti (UNWTO) ma‘lumotlariga ko‘ra, turizm nafaqat xizmatlar eksportining muhim manbai, balki yangi ish o‘rinlari yaratish, hududiy infratuzilmani rivojlantirish va xorijiy investitsiyalarni jalb qilishning samarali vositasi sifatida ham namoyon bo‘lmoqda. Shu nuqtai nazardan, mehmonxona biznesi turizm industriyasining strategik tarkibiy qismi hisoblanib, uning rivojlanish darajasi mamlakatning umumiy turistik jozibadorligini belgilovchi asosiy omillardan biri sanaladi.

O‘zbekistonda ham so‘nggi yillarda turizmni iqtisodiyotning ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylantirish bo‘yicha keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, “Yangi O‘zbekistonning 2022–2026-yillarga mo‘ljallangan taraqqiyot strategiyasi”da turizmni milliy iqtisodiyotning “drayver” sohalaridan biriga aylantirish hamda xorijiy va mahalliy turistlar oqimini keskin oshirish vazifalari belgilangan. Mazkur strategik maqsadlarni amalga oshirish esa, avvalo, zamonaviy mehmonxona infratuzilmasini rivojlantirish va sohaga katta hajmdagi investitsiyalarni jalb qilishni talab etadi.

Bugungi kunda O‘zbekiston ulkan turistik-rekreatsion salohiyatga ega mamlakatlardan biri hisoblanadi. Respublikada 7 mingdan ortiq madaniy meros obyektlari mavjud bo‘lib, Samarqand, Buxoro, Xiva va Shahrisabz kabi tarixiy shaharlardagi ko‘plab obyektlar UNESCOning Butunjahon merosi ro‘yxatiga kiritilgan. Bundan tashqari, mamlakatning Buyuk ipak yo‘li chorrahasida joylashgani, boy tarixiy-madaniy merosi, milliy an‘analari va tabiiy landshaftlari turizm industriyasini rivojlantirish uchun muhim omil bo‘lib xizmat qilmoqda.

Shu bilan birga, turizm sohasining jadal rivojlanishi mehmonxona biznesi faoliyatini modernizatsiya qilish va uning investitsion jozibadorligini oshirishni talab etmoqda. Chunki mehmonxona biznesi turizm infratuzilmasining eng kapital sig‘imli va strategik segmentlaridan biri hisoblanadi. Xorijiy investitsiyalar oqimini kengaytirish, xalqaro mehmonxona brendlarini jalb qilish hamda xizmat ko‘rsatish sifatini xalqaro standartlar darajasiga olib chiqish mehmonxona biznesining raqobatbardoshligini oshiradi.

So‘nggi yillarda O‘zbekistonda mehmonxona biznesini rivojlantirish bo‘yicha qator institutsional va moliyaviy mexanizmlar joriy etildi. Xususan, vizasiz rejim amal qiladigan davlatlar sonining kengaytirilishi, elektron vizalar tizimining soddalashtirilishi, mehmonxona qurilishi uchun subsidiyalar ajratilishi, turizm infratuzilmasini rivojlantirishga davlat investitsiyalarining yo‘naltirilishi hamda turizm klasterlarini tashkil etish bo‘yicha qabul qilingan qarorlar sohaga ijobiy ta‘sir ko‘rsatmoqda. Natijada, mehmonxona fondi, turistlar oqimi va turizm xizmatlari eksporti hajmida sezilarli o‘sish kuzatilmoqda.

Biroq mavjud ijobiy natijalarga qaramasdan, mehmonxona biznesi subyektlarining investitsion jozibadorligini oshirish yoʻlida bir qator tizimli muammolar saqlanib qolmoqda. Jumladan, moliyalashtirish instrumentlarining cheklanganligi, ayrim hududlarda infratuzilma yetarli darajada rivojlanmaganligi, investitsion risklarning yuqoriligi hamda xalqaro standartlarga mos boshqaruv tizimlarining yetarli emasligi sohaga investitsiyalar jalb qilish jarayonini murakkablashtirmoqda.

Mazkur holatlar mehmonxona biznesi subyektlarining investitsion jozibadorligini oshirishning institutsional va moliyaviy mexanizmlarini chuqur ilmiy tadqiq etishni dolzarb masalaga aylantiradi. Shu munosabat bilan ushbu maqolaning maqsadi Oʻzbekistonda mehmonxona biznesining investitsion jozibadorligiga taʼsir etuvchi asosiy omillarni tahlil qilish, mavjud muammolarni aniqlash hamda ularni bartaraf etish boʻyicha amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

Turizm industriyasi va mehmonxona biznesining investitsion jozibadorligini oshirish masalalari iqtisodiy adabiyotlarda keng tadqiq etilgan yoʻnalishlardan biri hisoblanadi. Xalqaro tajribada mehmonxona biznesi turizm infratuzilmasining asosiy elementi sifatida qaralib, uning rivojlanishi mamlakatning investitsion muhiti, transport-logistika tizimi, servis sifati va institutsional boshqaruv darajasi bilan chambarchas bogʻliqligi taʼkidlanadi.

Turizm iqtisodiyoti nazariyasida mehmonxona biznesining investitsion jozibadorligi avvalo turistik oqim hajmi, xizmatlar sifati va infratuzilmaning rivojlanish darajasi bilan belgilanadi. Jahon turizm tashkiloti (UNWTO) tadqiqotlarida mehmonxona industriyasiga yoʻnaltirilayotgan investitsiyalar turizm xizmatlari eksportining oʻsishi va hududiy iqtisodiy rivojlanishning muhim omili sifatida baholanadi. Ayniqsa, xalqaro mehmonxona brendlarining kirib kelishi xizmat koʻrsatish standartlarini oshirish bilan bir qatorda, xorijiy kapital oqimini ham ragʻbatlantiradi.

Muskat va Goeldnerning turizm iqtisodiyotiga oid tadqiqotlarida mehmonxona biznesining barqaror rivojlanishi uchun transport infratuzilmasi, kommunikatsiya tizimi va servis xizmatlari integratsiyalashgan holda rivojlanishi zarurligi asoslab berilgan. Ularning fikricha, turizm industriyasida investitsion jozibadorlikni shakllantirishda davlatning institutsional qoʻllab-quvvatlashi muhim ahamiyatga ega.

Rossiyalik olimlar S.M. Oborin va boshqa tadqiqotchilar mehmonxona biznesida raqamlashtirish, innovatsion boshqaruv va servis sifatining investitsion muhitga taʼsirini tahlil qilgan. Ularning tadqiqotlarida mehmonxona biznesini modernizatsiya qilish, elektron rezervatsiya tizimlarini joriy etish va xalqaro servis standartlarini qoʻllash investitsion jozibadorlikni oshiruvchi asosiy omillar sifatida koʻrsatilgan.

Jahon banki va OECD tadqiqotlarida turizm industriyasining investitsion rivojlanishida davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarining roli alohida taʼkidlanadi. Xususan, mehmonxona komplekslari va turizm klasterlarini rivojlantirishda davlat tomonidan subsidiyalar, soliq imtiyozlari hamda kredit qoʻllab-quvvatlash choralarini qoʻllash xorijiy investitsiyalar oqimini sezilarli darajada oshirishi qayd etilgan.

Oʻzbekistonda ham turizm va mehmonxona biznesini rivojlantirish masalalari soʻnggi yillarda ilmiy va amaliy jihatdan dolzarb mavzulardan biriga aylandi. Mamlakatda turizm sohasini rivojlantirish boʻyicha qabul qilingan Prezident farmonlari va hukumat qarorlari mehmonxona biznesining institutsional rivojlanishi uchun muhim huquqiy asos yaratdi. Jumladan, “Turizm sohasini rivojlantirish konsepsiyasi”, vizasiz rejimni kengaytirish, elektron

viza tizimini joriy etish, mehmonxona qurilishiga subsidiyalar ajratish va xalqaro mehmonxona brendlari jalb qilish bo'yicha amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar investitsion muhitni yaxshilashga xizmat qilmoqda.

Mahalliy tadqiqotlarda mehmonxona biznesining rivojlanishi asosan turizm oqimining oshishi, xizmatlar eksporti va hududiy iqtisodiy rivojlanish bilan bog'liq holda o'rganilgan. Biroq mavjud ilmiy ishlarda mehmonxona biznesi subyektlarining investitsion jozibadorligini kompleks baholash, uning moliyaviy va institutsional omillarini tizimli tahlil qilish masalalari yetarli darajada yoritilmagan.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, mehmonxona biznesining investitsion jozibadorligini oshirishda infratuzilma rivoji, moliyaviy qo'llab-quvvatlash, xalqaro standartlar, davlat-xususiy sheriklik va turizm klasterlarini rivojlantirish muhim omillar hisoblanadi. Shu bilan birga, investitsion risklarni kamaytirish, moliyalashtirish instrumentlarini kengaytirish va boshqaruv samaradorligini oshirish bo'yicha ilmiy asoslangan mexanizmlarni ishlab chiqish dolzarb ilmiy masala bo'lib qolmoqda.

Mazkur maqola aynan ushbu ilmiy bo'shliqni to'ldirishga qaratilgan bo'lib, unda O'zbekistonda mehmonxona biznesi subyektlarining investitsion jozibadorligini oshirishning institutsional va moliyaviy mexanizmlari kompleks ravishda tahlil qilinadi.

Tadqiqot metodologiyasi

Mazkur tadqiqotda O'zbekistonda mehmonxona biznesi subyektlarining investitsion jozibadorligini baholash va uni oshirish omillarini aniqlash uchun kompleks yondashuv qo'llanildi. Tadqiqot metodologiyasi nazariy, statistik va taqqoslama tahlil usullarining uyg'unligiga asoslanadi. Tadqiqot jarayonida turizm va mehmonxona biznesining rivojlanish ko'rsatkichlari, investitsion muhit holati, davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmlari hamda xorijiy investitsiyalarni jalb qilish omillari tizimli ravishda o'rganildi.

Tadqiqotning nazariy asosini turizm iqtisodiyoti, investitsion jozibadorlik, xizmatlar sohasi iqtisodiyoti hamda mehmonxona biznesining institutsional rivojlanishiga oid xorijiy va mahalliy olimlarning ilmiy ishlari tashkil etdi. Xususan, mehmonxona biznesining investitsion jozibadorligini baholashda Jahon turizm tashkiloti (UNWTO), OECD va Jahon banki metodik yondashuvlaridan foydalanildi.

Tadqiqotning empirik bazasini O'zbekiston Respublikasi Prezidenti farmon va qarorlari, Vazirlar Mahkamasi qarorlari, Turizm qo'mitasi, Statistika agentligi hamda ochiq rasmiy manbalardagi ma'lumotlar tashkil etdi. Shu bilan birga, mehmonxona biznesining rivojlanish dinamikasi, turistlar oqimi, xizmatlar eksporti va mehmonxona fondi bo'yicha statistik ma'lumotlar tahlil qilindi.

Tadqiqot davomida iqtisodiy-statistik tahlil usuli yordamida O'zbekistonda mehmonxona biznesining asosiy rivojlanish ko'rsatkichlari o'rganildi. Jumladan, mehmonxona obyektlari soni, joylashtirish quvvatlari, turistlar oqimi va turizm xizmatlari eksporti hajmidagi o'zgarishlar dinamikasi tahlil qilindi. Taqqoslama tahlil usuli orqali O'zbekistonning vizasiz rejim, turizmni qo'llab-quvvatlash va mehmonxona biznesini rag'batlantirish bo'yicha amaliyoti boshqa davlatlar tajribasi bilan solishtirildi.

Investitsion jozibadorlikka ta'sir qiluvchi omillarni aniqlashda tizimli tahlil usuli qo'llanildi. Bunda infratuzilma rivoji, moliyaviy qo'llab-quvvatlash, davlat subsidiyalari, xalqaro mehmonxona brendlari jalb qilish, servis sifati va institutsional boshqaruv darajasi asosiy omillar sifatida baholandi. Shuningdek, mehmonxona biznesining investitsion

salohiyatini oshirishda turizm klasterlari va davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarining roli alohida o'rganildi.

Tadqiqot natijalarining ishonchliligini ta'minlash maqsadida grafik, jadval va statistik ma'lumotlardan foydalanildi. Tahlil jarayonida umumlashtirish, guruhlash, solishtirish va iqtisodiy interpretatsiya usullari qo'llanildi. Shu asosda mehmonxona biznesining investitsion jozibadorligini oshirish bo'yicha ilmiy-amaliy xulosalar hamda tavsiyalar ishlab chiqildi.

Mazkur metodologik yondashuv mehmonxona biznesining investitsion jozibadorligini kompleks baholash, uning rivojlanishiga ta'sir etuvchi asosiy omillarni aniqlash hamda turizm industriyasining barqaror rivojlanish istiqbollari baholash imkonini beradi.

Tahlil va natijalar

So'nggi yillarda O'zbekistonda turizm industriyasini rivojlantirish davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. Amalga oshirilayotgan institutsional islohotlar mehmonxona biznesining investitsion jozibadorligini oshirish hamda xorijiy kapitalni faol jalb qilish uchun qulay sharoit yaratmoqda. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, turizm sohasini qo'llab-quvvatlash bo'yicha davlat tomonidan qabul qilingan normativ-huquqiy hujjatlar mehmonxona biznesining rivojlanish sur'atlariga sezilarli ta'sir ko'rsatgan.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining turizmni rivojlantirishga oid farmon va qarorlari asosida vizasiz rejim joriy etilgan davlatlar sonining ortishi, elektron vizalar tizimining soddalashtirilishi hamda turizm infratuzilmasiga davlat investitsiyalarining yo'naltirilishi turistlar oqimini sezilarli ravishda oshirdi. Natijada mehmonxona xizmatlariga bo'lgan talab ham keskin ortdi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, agar 2017-yilda respublikada 767 ta joylashtirish vositalari faoliyat yuritgan bo'lsa, 2022-yilga kelib ularning soni 5 mingdan oshgan. Mehmonxonalardagi umumiy joylar soni esa qariyb 4 baravarga ko'paygan.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, mehmonxona biznesining investitsion jozibadorligini oshirishda davlat subsidiyalari va moliyaviy rag'batlantirish mexanizmlari muhim rol o'ynamoqda. Jumladan, 3, 4 va 5 yulduzli mehmonxonalarni qurish va jihozlash xarajatlarining bir qismini davlat tomonidan qoplab berish tizimi investorlar faolligini oshirgan. Xususan, har bir mehmonxona xonasi uchun davlat tomonidan kompensatsiya mexanizmlarining joriy etilishi hududlarda zamonaviy mehmonxona komplekslarini tashkil etishni rag'batlantirmoqda.

Shuningdek, mehmonxona biznesining rivojlanishiga xalqaro mehmonxona brendlarining kirib kelishi ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. So'nggi yillarda Toshkent, Samarqand va boshqa hududlarda “Hyatt Regency Tashkent”, “Lotte City Hotel Tashkent Palace”, “Silk Road Samarkand” kabi yirik mehmonxona komplekslari faoliyat boshladi. Mazkur obyektlarning tashkil etilishi nafaqat xizmatlar sifatini oshirdi, balki xorijiy investorlarning O'zbekiston turizm bozoriga bo'lgan ishonchini ham kuchaytirdi.

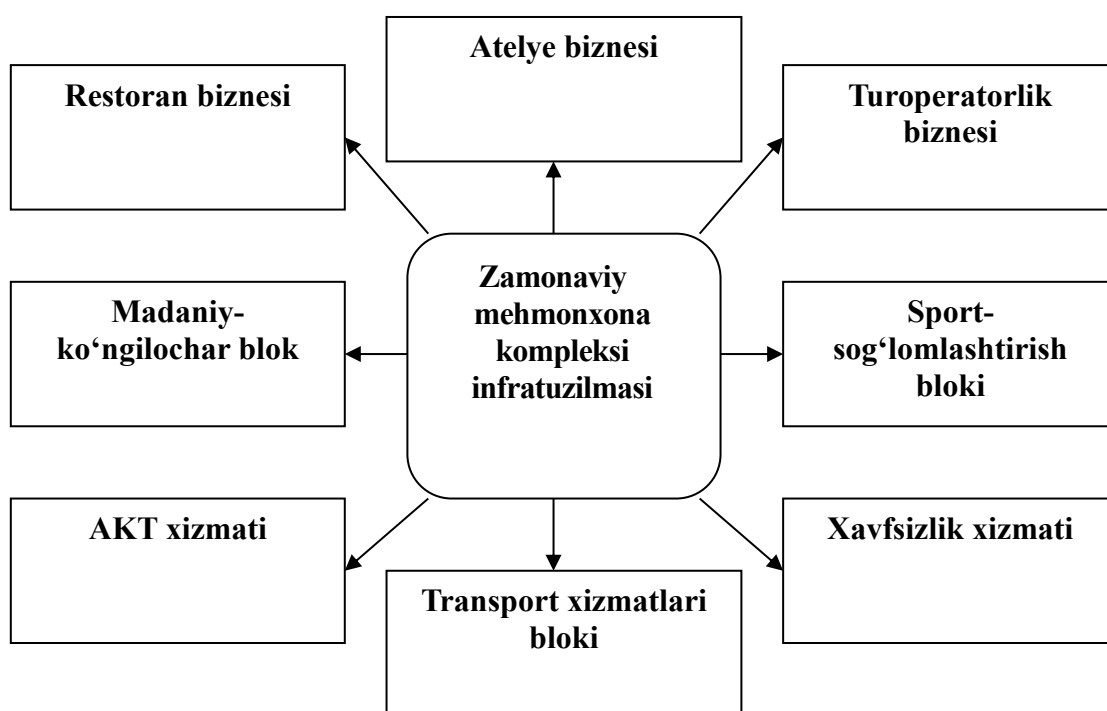
Mehmonxona biznesining investitsion salohiyatini oshirishda turizm klasterlari muhim ahamiyat kasb etmoqda. Tahlillar natijasi shuni ko'rsatadiki, “turoperator–mehmonxona–transport–savdo va servis” zanjiri asosida shakllanayotgan hududiy turizm klasterlari xizmatlar integratsiyasini kuchaytirib, investitsion samaradorlikni oshirmoqda. Ayniqsa, “Amirsoy”, “Silk Road Samarkand” va boshqa yirik turistik majmualar hududiy iqtisodiy rivojlanishga multiplikativ ta'sir ko'rsatmoqda.

Biroq olib borilgan tahlillar mehmonxona biznesining investitsion rivojlanishiga to'sqinlik qilayotgan ayrim muammolar mavjudligini ham ko'rsatdi. Avvalo, moliyalashtirish instrumentlarining cheklanganligi va uzoq muddatli investitsion resurslar yetishmasligi

mehmonxona biznesining kapital sig‘imli loyihalarini amalga oshirishni murakkablashtirmoqda. Ayrim hududlarda muhandislik-kommunikatsiya infratuzilmasining yetarli darajada rivojlanmaganligi ham investorlar faolligini pasaytiruvchi omillardan biri hisoblanadi.

Shuningdek, mehmonxona biznesi subyektlarida zamonaviy korporativ boshqaruv tizimlari va xalqaro moliyaviy shaffoflik standartlarining yetarli darajada joriy etilmaganligi investitsion risklarni oshirmoqda. Bu esa xorijiy investorlarning uzoq muddatli loyihalarga kirib kelishiga ma’lum darajada salbiy ta’sir ko’rsatadi.

Umuman olganda, amalga oshirilayotgan islohotlar O‘zbekistonda mehmonxona biznesining investitsion jozibadorligini sezilarli darajada oshirishga xizmat qilmoqda. Turizm infratuzilmasining modernizatsiyasi, davlat tomonidan moliyaviy qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarining kengaytirilishi va xalqaro standartlarning joriy etilishi kelgusida ushbu sohaning milliy iqtisodiyotdagi strategik rolini yanada kuchaytirishga xizmat qiladi.

1-rasm. Zamonaviy mehmonxona kompleksi infratuzilmasi

Ushbu grafikda zamonaviy mehmonxona kompleksi infratuzilmasining asosiy tarkibiy elementlari va ularning o‘zaro integratsiyasi aks ettirilgan. Tahlil natijalariga ko‘ra, mehmonxona biznesining samarali faoliyati nafaqat joylashtirish xizmatlariga, balki restoran biznesi, turoperatorlik faoliyati, transport xizmatlari, AKT tizimlari, xavfsizlik, sport-sog‘lomlashtirish hamda madaniy-ko‘ngilochar xizmatlarning uyg‘un rivojlanishiga ham bog‘liq. Mazkur infratuzilma elementlarining kompleks rivojlanishi turistlarga sifatli va ko‘p funksiyali xizmat ko‘rsatish imkonini yaratib, mehmonxona biznesining investitsion jozibadorligi va raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

Mehmonxona biznesining investitsion jozibadorligini oshirishda rivojlangan infratuzilma tizimi muhim ahamiyat kasb etadi. Olib borilgan tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, zamonaviy mehmonxona kompleksi faqat joylashtirish xizmatlarini ko‘rsatish bilan cheklanmay, balki ko‘plab o‘zaro bog‘liq servis va xizmatlar tizimini o‘z ichiga oladi. Shu sababli mehmonxona biznesining barqaror rivojlanishi transport, ovqatlanish, axborot-

kommunikatsiya, xavfsizlik va madaniy-ko'ngilochar xizmatlarning integratsiyalashgan holda rivojlanishini talab etadi.

Tahlillar asosida mehmonxona biznesi infratuzilmasining asosiy funksional bloklari sifatida transport xizmati, restoran biznesi, turoperatorlik faoliyati, sport-sog'lomlashtirish majmualari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari xizmati, xavfsizlik tizimi hamda madaniy-ko'ngilochar xizmatlar ajratib ko'rsatildi. Mazkur bloklarning o'zaro integratsiyasi turistlarga kompleks xizmat ko'rsatish imkonini yaratadi va mehmonxona biznesining raqobatbardoshligini oshiradi.

Ayniqsa, transport-logistika infratuzilmasining rivojlanishi turistlar oqimini ko'paytirishda muhim omil hisoblanadi. Mehmonxona komplekslarining aeroportlar, temir yo'l va avtomobil yo'llari bilan samarali bog'lanishi turistlar uchun qulaylik yaratadi hamda hududning investitsion jozibadorligini oshiradi. Shu bilan birga, restoran va gastronomik xizmatlarning rivojlanishi ham mehmonxona biznesining servis salohiyatini kengaytiradi.

1-jadval.

Nufuzli mehmonxona brendlaridan foydalanuvchi mehmonxona komplekslarining litsenziya xarajatlarini qoplash bo'yicha davlat subsidiyalari

No	Nufuzli mehmonxona brendlaridan foydalanuvchi mehmonxonalar kategoriyasi	Mehmonxonaning har bir xonasi uchun to'lov miqdori
1	3 yulduzli mehmonxonalar uchun	200 AQSH dollari
2	4 yulduzli mehmonxonalar uchun	400 AQSH dollari
3	5 yulduzli mehmonxonalar uchun	600 AQSH dollari

Yuqoridagi jadval ma'lumotlari shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda mehmonxona biznesini rivojlantirish va xalqaro standartlarni joriy etishni rag'batlantirish maqsadida davlat tomonidan moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlari amal qilmoqda. Xususan, nufuzli mehmonxona brendlaridan foydalanuvchi mehmonxonalariga litsenziya xarajatlarini qisman qoplash uchun subsidiyalar ajratilishi investorlar faolligini oshirishga xizmat qiladi. Subsidiyalar miqdorining mehmonxona yulduz darajasiga qarab differensial belgilanishi esa yuqori sifatli mehmonxona xizmatlarini rivojlantirishni rag'batlantiruvchi muhim iqtisodiy instrument hisoblanadi.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining joriy etilishi mehmonxona biznesining zamonaviy transformatsiyasida alohida ahamiyatga ega. Elektron bron qilish tizimlari, raqamli marketing, onlayn to'lov platformalari va CRM tizimlari xizmat ko'rsatish sifatini oshirish bilan birga investitsion samaradorlikni ham kuchaytiradi. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, raqamlashtirish darajasi yuqori bo'lgan mehmonxona komplekslari investorlar uchun yanada jozibador hisoblanadi.

Shuningdek, sport-sog'lomlashtirish va madaniy-ko'ngilochar xizmatlarning rivojlanishi turistlarning mamlakatda bo'lish muddatini uzaytirishga xizmat qiladi. Bu esa mehmonxona biznesining daromadligini oshirib, investitsiya loyihalarining qaytuvchanlik darajasini yaxshilaydi.

Umuman olganda, mehmonxona biznesi infratuzilmasining kompleks rivojlanishi investitsion jozibadorlikni oshirishning asosiy shartlaridan biri hisoblanadi. Shu sababli mazkur infratuzilma elementlarini integratsiyalashgan holda rivojlantirish O'zbekistonda turizm industriyasining barqaror o'sishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Xulosa va takliflar

Olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, O'zbekistonda mehmonxona biznesi subyektlarining investitsion jozibadorligini oshirish turizm industriyasining barqaror rivojlanishini ta'minlovchi muhim omillardan biri hisoblanadi. So'nggi yillarda davlat tomonidan amalga oshirilgan institutsional islohotlar, vizasiz rejimning kengaytirilishi, turizm infratuzilmasini rivojlantirish bo'yicha qabul qilingan dasturlar hamda mehmonxona biznesini moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlari ushbu sohada ijobiy o'zgarishlarga olib keldi. Natijada mehmonxona fondi, turistlar oqimi va turizm xizmatlari eksporti hajmida sezilarli o'sish kuzatildi.

Tahlillar mehmonxona biznesining investitsion jozibadorligi avvalo infratuzilma rivoji, moliyaviy qo'llab-quvvatlash, xalqaro standartlarni joriy etish va xizmat ko'rsatish sifati bilan bevosita bog'liqligini ko'rsatdi. Xalqaro mehmonxona brendlarining kirib kelishi, zamonaviy turizm klasterlarining tashkil etilishi va davlat subsidiyalarining joriy etilishi investorlar faolligini oshiruvchi muhim omillar sifatida namoyon bo'ldi.

Shu bilan birga, tadqiqot davomida mehmonxona biznesining investitsion rivojlanishiga salbiy ta'sir qilayotgan bir qator muammolar ham aniqlandi. Jumladan, uzoq muddatli moliyaviy resurslarning cheklanganligi, ayrim hududlarda muhandislik-kommunikatsiya infratuzilmasining yetarli emasligi, investitsion risklarning yuqoriligi hamda korporativ boshqaruv va moliyaviy shaffoflik tizimlarining yetarli darajada rivojlanmaganligi investorlar faolligini pasaytiruvchi omillar hisoblanadi.

Tadqiqot natijalaridan kelib chiqib, mehmonxona biznesining investitsion jozibadorligini oshirish bo'yicha bir qator amaliy takliflar ishlab chiqildi. Avvalo, mehmonxona biznesini moliyalashtirishning zamonaviy instrumentlarini kengaytirish, jumladan, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini rivojlantirish va imtiyozli kreditlash tizimini takomillashtirish maqsadga muvofiqdir. Ikkinchidan, xalqaro mehmonxona brendlarini jalb qilish uchun soliq va investitsion imtiyozlar tizimini yanada kengaytirish zarur. Uchinchidan, hududlarda transport-logistika va muhandislik infratuzilmasini modernizatsiya qilish orqali investorlar uchun qulay investitsion muhit yaratish lozim.

Shuningdek, mehmonxona biznesida raqamlashtirish jarayonlarini jadallashtirish, elektron bron qilish tizimlari va zamonaviy servis standartlarini keng joriy etish xizmat ko'rsatish sifatini oshirish bilan bir qatorda investitsion samaradorlikni ham kuchaytiradi. Turizm klasterlarini rivojlantirish hamda “turoperator–mehmonxona–transport–savdo va servis” integratsiyalashgan tizimini shakllantirish esa hududiy turizm infratuzilmasining kompleks rivojlanishiga xizmat qiladi.

Umuman olganda, mehmonxona biznesi subyektlarining investitsion jozibadorligini oshirish O'zbekistonda turizm industriyasini iqtisodiyotning strategik “o'sish nuqtasi”ga aylantirish, xizmatlar eksportini kengaytirish va hududiy iqtisodiy rivojlanishni jadallashtirishning muhim omili hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2019). O'zbekiston Respublikasida turizm sohasini rivojlantirish konsepsiyasi 2019–2025-yillar. <https://lex.uz>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2022). “Yangi O'zbekistonning 2022–2026-yillarga mo'ljallangan taraqqiyot strategiyasi” to'g'risidagi Farmon. <https://lex.uz>
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2023). Turizm salohiyatini jadal rivojlantirish hamda mahalliy va xorijiy turistlar sonini yanada oshirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risidagi qaror. <https://lex.uz>

4. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. (2023). Turizm sohasidagi islohotlarni yanada jadallashtirish to‘g‘risidagi 238-son qaror. <https://lex.uz>
5. O‘zbekiston Respublikasi Statistika agentligi. (2024). Turizm va mehmonxona xizmatlari bo‘yicha statistik ma‘lumotlar. <https://stat.uz>
6. O‘zbekiston Respublikasi Turizm qo‘mitasi. (2024). O‘zbekistonda turizm industriyasining rivojlanish ko‘rsatkichlari bo‘yicha hisobot. <https://uzbektourism.uz>
7. World Tourism Organization (UNWTO). (2023). World tourism barometer. UNWTO Publishing. <https://www.unwto.org>
8. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2020). Tourism trends and policies. OECD Publishing. <https://www.oecd.org>
9. World Bank. (2022). Tourism and competitiveness development report. World Bank Publications. <https://www.worldbank.org>
10. Oborin, S. M. (2020). Vliyaniye tsifrovizatsii na sferu turizma. Ekonomika.
11. Sotsialno-ekonomicheskaya effektivnost turistskoy deyatelnosti: teoriya, metodologiya, praktika. (2020). Ekonomika.
12. Kotov, V. A., & Bau Long. (2024). K voprosu povysheniya investitsionnoy privilekatelnosti subyektov gostinichnogo biznesa Uzbekistana. Materialy mezhdunarodnoy nauchno-prakticheskoy konferensii.